

2. *Codul muncii al Republicii Moldova* : Cod din 28-03-2003. Nr. 154-162. Дата оновлення 19.03.2021. URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=126038&lang=ro# (access date: 03.05.2021).
 3. *Codul muncii* : Lege din 23.01.2003. Nr. 53. Дата оновлення 05.09.2021 р. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67331 (access date: 03.05.2021).
 4. *Проект Трудового кодексу України* : законопроект № 2410 від 08.11.2019 р. Дата оновлення: 02.02.2021 р. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67331 (дата звернення: 04.05.2021).
-

УДК 334.012.74:338.2

Сментина Наталія Валентинівна

*д. е. н., професор, проректор з науково-педагогічної роботи,
Одеський національний економічний університет (Україна)*

Корольова Тетяна Сергіївна

*к. е. н., с. н. с., старший науковий співробітник НДЧ,
Одеський національний економічний університет (Україна)*

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

JEL classification: P210

У системі місцевого самоврядування України відбуваються зміни територіальної організації влади, що націлені на стимулювання місцевого економічного розвитку (далі – МЕР).

Реформа місцевого самоврядування та децентралізації, проведена в останні роки [1], забезпечила створення об'єднаних територіальних громад та обумовила необхідність кожної з них самостійно виявляти, реалізовувати та примножувати власний потенціал, забезпечувати свій розвиток відповідними фінансовими ресурсами [2]. Проте економічна база більшості територіальних громад (далі – ТГ) не відповідає сьгоднішнім потребам, що перешкоджає ефективному використанню місцевого потенціалу та задоволенню соціальних і економічних потреб місцевих мешканців.

У зв'язку з цим перед територіальними громадами постає низка актуальних завдань – створення належних матеріальних умов економічного зростання, пошук та використання внутрішніх ресурсів, впровадження дієвих стимулів і важелів розвитку, зростання надходжень до місцевого бюджету, розвиток інфраструктури, залучення населення до вирішення актуальних питань місцевого розвитку та підвищення його самосвідомості, підвищення зайнятості працездатного населення і зростання добробуту мешканців.

Для вирішення перелічених вище завдань, а також питань практичного впровадження механізмів й інструментів стимулювання економічного розвитку ТГ, а також їх вибору залежно від ефективності та доцільності застосування звернемося до робіт зарубіжних та українських вчених: Р. Кіселя, П. Кругмана, Б. Буркинського, В. Геєця, В. Гриньова, Я. Жаліла, А. Сагента, А. Сухорукова. У своїх працях науковці визначають стратегічні напрямки економічного розвитку і напрями використання ресурсів й інструментів децентралізації економіки для МЕР. Наприклад, питання управління регіональним розвитком і політики господарювання регіональних об'єднань висвітлені у науковій праці Р. Кіселя «Інвестиційна привабливість гмін (територіальних громад) в преференціях спеціального економічного розвитку» [3].

Одним із важливіших методологічних питань вибору напрямів місцевого економічного розвитку в умовах децентралізації є визначення ефективності впровадження визначеного в кожному конкретному випадку комплексу інструментів економічного розвитку ТГ. Зазначимо, що практика планування витрат на впровадження інструментів місцевого економічного розвитку показує, що для оцінки найбільш ефективного з можливих та дозволених до запровадження необхідно враховувати низку чинників: планові темпи розвитку всіх секторів економіки ТГ, потребу в створенні нових видів продукції та послуг, обсяг наявних накопичень і можливість їхнього раціонального використання і багато інших.

Для визначення доцільності впровадження пропонованого в кожному конкретному випадку комплексу інструментів економічного розвитку ТГ, як оптимального, виникає необхідність

зіставлення ефективності результатів застосування не тільки різних інструментів МЕР, але й одного і того ж інструменту на різних етапах його впровадження, а також порівняння оцінок з очікуваними кінцевими показниками економічного розвитку ТГ.

Для оцінки економічної ефективності впровадження інструментів МЕР використовують систему показників, до складу яких входять як показники суспільної значущості, так і вартісні показники.

Визначаються такі види ефективності впровадження інструментів економічного розвитку ТГ: економічна, технічна, соціальна. Перший вид характеризується вартісними показниками економії живої і матеріалізованої праці в суспільному виробництві, отриманими результатами від використання застосованих інструментів у зіставленні з витратами на їхнє впровадження. Другий вид, притаманний для впровадження інструментів підтримки підприємництва, показує приріст знань, призначених для подальшого розвитку технологій та виробництва. Третій виявляється в поліпшенні життєвих та екологічних умов, розвитку охорони здоров'я, культури, освіти, покращенні добробуту мешканців громади.

Методологічні підходи оцінки ефективності використання результатів впровадження інструментів економічного розвитку ОТГ можуть бути представлені у вигляді:

$$E = \frac{B_p + \sum_1^k B_k + \sum_1^k \sum_1^T B'_{kt} \cdot \alpha^{-1}}{\sum_1^p \Pi_p + \sum_1^k \sum_1^T \Pi_{kt} \cdot \alpha^{-1}} \quad (1)$$

де B_p – витрати на впровадження інструменту МЕР (наукові розробки, документація, модель, досвідчений зразок, проект, стратегія і т.п.); B_k – витрати на впровадження інструменту МЕР k -м суб'єктом громади; B'_{kt} – річні поточні витрати, пов'язані з впровадженням інструменту, k -м суб'єктом громади; Π_p – вартість реалізації результатів впровадження інструменту k -го суб'єкту громади, що використовує цей інструмент; Π_{kt} – річний прибуток від використання інструменту k -м суб'єктом громади, що його впровадив; p – кількість суб'єктів громади, що використовують цей інструмент МЕР; k – кількість суб'єктів громади, що одержали проектну документацію на використання інструменту МЕР; T – період використання інструменту МЕР; α – коефіцієнт приведення (дисконтування), $\alpha = (1 + q)$; q – норма ефективності [4, с. 50].

Також пропонуються такі принципи й показники побудови системи оцінки ефективності впровадження інструментів МЕР: репрезентативність, адитивність, однозначність, співставлення, контрольованість; рівень, масштаб та форма результативності, рівень визнання та термін отримання результатів.

Таким чином, вибір конкретних показників залежить від того, який аспект результативності розвитку ТГ визначається [5]. Оцінка за цими критеріями ефективності дозволяє прогнозувати можливі зміни у функціонуванні окремих підсистем територіальних громад у результаті впровадження різних інструментів економічного розвитку.

Література

1. Про внесення змін до деяких законів України щодо впорядкування окремих питань організації та діяльності органів місцевого самоврядування і районних державних адміністрацій : Закон України № 1009-IX від 17.11.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1009-IX#Text> (дата звернення: 15.04.2021).
2. Чернишов О. *Фінансування та інвестиції у громадах*. URL: <http://decentralization.gov.ua> (дата звернення: 15.04.2021).
3. Kisiel R., Marks-Bielska R. 2013 (red.). *Polityka gospodarcza (zagadnienia wybrane)*. Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Olsztyn, ss. 306. URL: <https://nauka.polska.pl> (access date: 16.04.2021).
4. Корольова Т. С. *Ефективність наукових досліджень і використання інноваційного потенціалу ВНЗ* : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Одеса, 2008. С. 50–51.
5. *Про затвердження Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації* : Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України № 79 від 31.03.2016 р. Дата оновлення: 17.05.2019 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0632-16> (дата звернення: 17.04.2021).